

KUMU

TEA. MÕTLE. LOO

TEGEVUSVIHIK

noortele ja täiskasvanutele

Kumu kunstimuuseumi näitusel „Jüri Okas”

OLULINE OKASE SÕNASTIK

KONTSEPTUAALNE KUNST EHK KONTSEPTUALISM –

1960. aastatel alguse saanud loominguiline põhimõte, kus kunstiteose valmimisel on idee tähtsam kui teostus. Teostus võib isegi ära jääda ja olla vaid kuidagi dokumenteeritud. Enam ei ole tähtis ka kunstnik kui geeniuusest looja, kelle puhul varem väärtustati tema originaalloomingut.

MINIMALISM – 1960. aastatel alguse saanud loominguiline põhimõte, mille väljendusvahendiks on võimalikult lihtne, üleliigsest puhastatud (põhi)vorm. Sageli kasutati lihtsaid geomeetrilisi vorme. Minimalistlikest teostest ei tule otsida sinna peidetud allegoorilist tähendust, vaid objekt ongi teos – teos, mis väljendab iseennast.

MAAKUNST (ingl *land art*) – 1960. aastate lõpus tekkinud kunst, mis on loobunud traditsioonilistest kunstivormidest ja esitab loodusobjekte vabas looduses kunstiteostena ning töötleb ja täiendab neid.

TEGEVUSKUNST – 1950. aastate teises pooles tekkinud improviseeritud, kindla stsenaariumita etteaste, mis võib hõlmata ühteaegu muusika-, tantsu-, kujutava kunsti ja sõnateatri elemente (*happening*). 1970. aastatel kasvas *happening*'ist välja *performance*, mis erinevalt eelkäijast, on rajatud kindlale stsenaariumile. Mõlema puhul on tähtsam tegevus ise, mitte niipalju see, mida esitatakse.

INSTALLATSIOON – kolmemõõteline kunstiteos, mis tihti arvestab just selle ruumi või kohaga, kuhu ta on asetatud (kohaspetsiifiline). Installatsioon tekib objektide paigutamise kaudu ühine kooslus. Kasutatakse või ühendatakse eri kunstivorme- ja tehnikaid. Tänapäeval luuakse palju heli-, valgus-, foto-, arvuti- ja videoinstallatsioone. Tekkis 1960. aastatel.

TEA

JÜRI OKAS

Jüri Okas sündis 1950. aastal. 1970. aastal lõpetas ta Polütehnilise Instituudi ehitusteaduskonna ja 1974. aastal ENSV Riikliku Kunstiinstituudi arhitektuuriõppe. Eduka arhitektitöö kõrval on Jüri Okas olnud üks 1970. aastate alguse eesti kunsti radikaalsemaid uuendajaid.

Tema tegevust saab seostada **kontseptuaalse kunstiga***, äärmiselt laia mõistega, mis loobub kunstist kui objektist, kuid liigub see-eest tegevuste, analüüsi ja informatsiooni valdkonda.

Okase puhul tähendas see 1970. aastate alguses tegelemist **maakunstiga*** ja kümnekonda kitsasfilmi, mis on ühtlasi olnud materjaliks tema graafilisele loomingule, ent muidugi eeskätt salvestanud erinevaid nii planeeritud kui ka planeerimata tegevusi, mida tänapäeval **tegevuskunsti*** vormi alla paigutatakse. Aastatel 1970–1976 filmis ta peamiselt nii toleaeegseid oma sõpruskonna rõõmsaid **happening'e*** kui ka Vääna rannas toimunud **performance'eid***. Vääna ranna valis Okas ka paigaks, kus tegeles oma maakunsti objektidega.

Aastal 1974 sai alguse aastaid kestnud ja üle 1000 fotost koosnev fotosari, mille objektiks on olnud Eestimaa hüljatud arhitektuur. Jüri Okas on pildistanud kõike teistsugust – mahajäetud ja ümberehitatud hooneid, arhitektuuri, mida on kujundanud aeg, inimlik hoolimatus või eripärane „ilumeel“. Nii sündis „Väike moodsa arhitektuuri sõnastik“, mis raamatuna avaldati 1995. aastal. Ka siit näitusele leiad valiku nendest fotodest.

Käesolev väljapanek esitab Jüri Okase kui kunstniku tegevust ning jätab kõrvale tema väga eduka arhitektitöö. Kuid ülevaade Okase loomingust – kitsasfilmidest, maakunstiobjektidest ja **installatsioonidest*** (fotodokumentidena) ning graafikast – kinnitab niigi, et maailma on nähtud läbi pilgu, mis peamiselt soovib defineerida ruumi, eeskätt arhitektuurset ruumi selle äärmiselt erinevates ilmingutes. See on kunstniku lähtekoht ja lõpp-punkt.

Näitusele minnes pööra tähelepanu ka näituse kujundusele, mille autoriks on kunstnik ise. See on kontseptuaalsele kunstile ja Okasele omaselt **minimalistlik***.

*Tärniga märgitud mõiste seletuse leiad kõrvalt leheküljelt

LEIA

LEIA näituselt kolm teost või fotodokumentatsioon teostest, mis on maakunsti, tegevuskunsti ja installatsiooni näideteks. Kirjuta joonele teose pealkiri ja valmimisaasta.

Maakunsti dokumentatsioon on _____

Tegevuskunsti dokumentatsioon on _____

Installatsiooni dokumentatsioon on _____

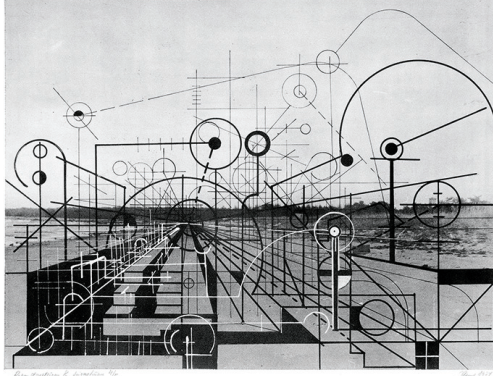
Vali kirja pandud teoste hulgast üks ja uuri seda lähemalt.

MÖTLE

MÖTLE, kuidas on see teos tehtud? Milliseid materjale Jüri Okas kasutas? Miks ta just neid materjale kasutas? Kirjelda, milline võis olla tööprotsess? Mis Sa arvad, kas selle teose puhul on tähtsam protsess või lõpptulemus?

MÖTLE, mis on Sinu arvates selle teose idee ehk kontseptsioon? Millele paneb teos Sind mõtlema? Millised seosed tekivad sul ajaloo, poliitika, igapäevaelu, meedia, looduse või isiklike mälestustega?

MÖTLE, et oled kunstnik ja tegeled sama ideega. Kirjelda, milline võiks Sinu teos olla.

Jüri Okas. Rekonstruktsioon K. 1974
Eesti Kunstimuseum

Kindlasti märkasid näitusel Jüri Okase teoseid, mida võib liigitada graafika alla. Suure osa nendest graafilistest töödest on kunstnik ise nimetanud rekonstruktsioonideks. Kunstnik on kasutanud fotosid arhitektuursetest objektidest, täiendanud neid joonte ja geomeetriliste elementidega ning lasknud seejärel sügavtrükkis trükkida. Osaliselt sarnaseid võtteid saad nüüd ise katsetada.

Selleks tuleb Sul minna näituse osalustuppa.

LOO

Osalustoas saad proovile panna oma kompositsiooni- ja ruumitaju, täiendades fotode kontuurkujutisi ja luues uusi pildilisi keskkondi. Valguslaualt leiad fotosid, mis haakuvad mõtteliselt Jüri Okase leitud motiividega: urbanistlikud vaated, arhitektuursed kompositsioonid, mittekohad, distantseeritud vaade mererannale jms.

Toimi järgmiselt:

- Vali endale valguslaualt meelepärane foto.
- Aseta sellele vastav kontuurkujutisega paber.
- Kasuta markereid, joonlaudu ja sirklit kontuurkujutise täiendamiseks.

Liigu aluseks olnud fotokujutisest hoopis kaugemale. Selleks lisa oma lehele geomeetrilisi elemente, nagu **jooned, diagonaalid, ristkülikud, ringid, silindrid jms.** Ruum tekib ja muutub Sinu käe järgi.

- Kinnita tõlgendatud pildiruum siiasamasse magnetseinale või võta kaasa.

KODUNE ÜLESANNE

Jüri Okase loomingu näitus on
Kumu kunstimuuseumis avatud
07.04.–27.08.2017

Teel Kumust koju jälgi oma
kulgemise keskkonda. Kui leiad
koha või hoone, mis Sind kuidagi
kõnetab, tee sellest telefoniga pilt.
Nii saad sarnaselt Jüri Okasega
luua omaenda fotosarja „Väike
moodsa arhitektuuri sõnastik“.

KUMU KUNSTIMUUSEUM

Weizenbergi 34 / Valge 1, Tallinn

kumu.ekm.ee

Kumu hariduskeskust toetab

AS Vunder

Tegevusvihiku koostaja: Piret Sepp,
Kumu hariduskeskus
Jüri Okast ja tema loomingut tutvustava
teksti autorid: Sirje Helme, Ragne Soosalu
Keeletoimetaja: Ester Kangur
Kujundaja: Tuuli Aule

Esiküljel:

Jüri Okas. Rekonstruktsioon KK I. 1977
Eesti Kunstimuuseum